

CIA BELGELERİNDE PKK-ASALA İŞBİRLİĞİ - AYDINLIK - 26 ARALIK 2017

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analyst

Blog No: 64
28.12.2017

Aydınlık (26 Aralık 2017)

Yakın geçmişimizde PKK (Kürdistan İşçi Partisi) ve Ermenistanın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia - ASALA)nun işbirliği içinde oldukları bilinmesine rağmen ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency CIA) tarafından 22 aralık 2016 tarihinde söz konusu işbirliğini belgeleyen dokümanları internet kullanıcılarının kullanımına açılması ses getirmişti.

Yapılan akademik çalışmalarda, gazetelerin köşe yazılarında yer alan bu işbirliği aslında yakın tarihimizle sınırlı değildir. Kürt Ermeni işbirliğini ortaya koyan yakın dönem çalışmaların ve CIAin gizliliği kaldırılarak internet kullanıcılarının erişimine açtığı belgelerin yanında Jordis Tejel Gorgasın Le mouvement kürde de Turquie en exil: continuités et du nationalisme kürde sous le mandat français en Syrie et au Liban 1925-1946 başlıklı kitabı, erken dönem Kürt Ermeni işbirliğini ortaya koymaktadır. Çalışmada 1925 ve 1946 yıllarında Kürt etnik milliyetçilik faaliyetlerini savunan Hoybun örgütü ve ırkçı Ermeni Taşnak Partisinin ortak çalışmaları belgeleriyle sunulmaktadır.

Günümüzdeki terör saldırılarının, Türkiyenin PKK terörizmi ile mücadelesinin kökeni eskilere dayanmaktadır. Fakat bu köklü terör geçmişi dünyada değil, Türkiyede de çok bilinen bir husus değildir. Tarihteki Kürt Ermeni işbirliği ile ilgili farklı kaynaklar farklı tarihlerden söz etmektedir. Kimi kaynakta 1919da İstanbulda Şerif Paşanın girişimleri sonucunda İstanbulda başlayan Kürt hareketi aynı yıl Ermeni Milli Heyeti Başkanı Bogos Nubar Paşa bir anlaşma imzalamıştır. Söz konusu anlaşma, Birinci Dünya Savaşı sırasında çok sayıda Kürt ve Ermeninin karşılıklı kıyım yaptığı düşünüldüğünde son derece çelişkilidir. Dahası anlaşmada tarafların aynı ırktan geldikleri öne sürülmüştür. Bahsi

geçen dönemde ileri sürülen Kürt milliyetçiliği iddiasında ise başlarına gelen tüm talihsizliklerin sorumlusunun Türkler olduğu ifade edilmektedir. Türklerle hiçbir ortak noktaları olmadığı, bununla beraber Kürt ve Ermeni toplulukları pek çok ortak nokta taşıdığı ileri sürülmektedir.

Dr. Selin Bölmenin Hoybun örgütü: Kürt Milliyetçiliğinde Yeni Bir Evre başlıklı makalesinde Kürt Ermeni işbirliğinin seçtikleri isimlere dahi yansıdığından bahsedilmektedir. Hoybunun sözcük anlamı Kürtçede benlik, özbenlik anlamına gelirken, benzer bir sözcük Ermenicede Haybun olarak bulunmaktadır. Haybun da Ermenicede vatan anlamına gelmektedir. Nitekim Ermenicede Hay Ermeni, Hayastan ise Ermenistan demektir. İki sözcüğün melez hali ise Hoybun olarak vücut bulmuştur.

1925teki laiklik karşıtı Şeyh Said isyanı ile bu işbirliği fiilen başlamıştır. 1925 1946 yılları arasında PKKnın kökleri olan Hoybun ile Taşnak destekli Ermeni Devrimci Federasyonu (ARF Armenian Revolutionary Federation)nun anlaşmaları sonucu milliyetçi Kürt partisi kurulmuştur. Akademik araştırmaların sonucunda Hoybun ve ARF tarafından Türkiye ve Sovyetler Birliğine karşı bir ari ırk birlikteliği oluşturulmak istenmiştir. Bazı kaynaklarda her ne kadar Vakhan Papazyanın her iki örgütün de lideri olduğu belirtilse de diğer başka kaynaklarda bunu destekleyen bir ifade kullanılmamıştır. Yine de Papazyanın Kürt Ermeni işbirliğinin en başından beri oluşumun önde gelenlerinden olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Fransız tarihçi Maxime Gauin ise Fransız kaynaklarından yaptığı araştırmalar sonucunda Fransa Nicete yaşayan zengin Ermenilerin ve dönemin Romadaki Faşist hükümetinin Hoybunu finanse ettiğini ortaya koymuştur. Ayrıca Prof. Dr. Yusuf Sarınay, Hoybunun kuruluş hazırlıklarının Irakta İngilizlerin kontrolünde başlandığını, zaten daha sonra iyice Fransızların kontrolüne doğru kaydığını belirtmiştir.

Ari ırk olma iddiasının gücü ile açıkça görülmektedir ki, eğer ırkçılıktan ve ırkçı faaliyetlerden bahsedilecekse Hoybunun benimsediği bakış açısının ve varoluş idealinin ırkçı ideolojiye dayandığını söylemek yerinde olacaktır.

İngilterenin başı çektiği, İtilaf devletlerinin Kürt ve Ermeni politikaları çakışmıştır. Bu sebeple bir taraftan Kürt bölgelerinin Ermenilere söz olarak verilmesi, diğer taraftan kendilerini Kürt davasının gerçek temsilcileri olarak gören Kürt Cemiyetinin İngilizlerin güdümünde hareket etmesi ve Şerif Paşanın Paristeki uğraşları İstanbuldaki Kürt siyasi liderleri arasında fikir ayrılığına yol açmıştır. Bölge sakinleri tepkilerini ortaya koymuştur. Kürt – Ermeni uzlaşmasını sağlamak için girişilen faaliyetler sonuç vermemiştir.

Prof. Dr. Yusuf Sarınay, Hoybun örgütünün yayınlarında Türkiyenin dışında Kürtlerin yaşadığı Irak, İran ve Suriyeden sürekli dost devletler olarak söz edilmesi Cemiyetin dış destekli bir organizasyon olduğuna işaret etmektedir. Hoybunun sağladığı dış desteğe ek olarak, Türkiyeye yönelik bir isyan hareketine başlamak üzere faaliyetlerini artırdığı da bilinmektedir. Böyle bir tabloda 1930 Ağrı isyanlarını organize etmeye çalışıldığından bahsedilebilir. İsyan öncesi Hoybunun hazırlıkları, bölge aşiretlerini kendi tarafına çekme girişimleri, Batı kamuoyuna yapılan açıklamalar Hoybunun Ağrı isyanlarındaki rolünü ortaya koymaktadır.

Her ne kadar aynı ari ırktan geldiklerini iddia etseler de Hoybun ve ARF bir çatı altında

oldukları süre içinde işbirliği yapmış olsalar da, düşünce uyuşmazlıklarının ortaya çıkmasıyla Hoybunun kaçınılmaz sonunu hazırlamışlardır. Söz konusu fikir ayrılıkları Hoybun bünyesindeki aşiretlerin anlaşmazlıkları sonrası örgütün büyük darbe almasına yol açmıştır. Sadece fikir ayrılıkları, örgütün bölgesel başarısızlıkları değil, dünyadaki genel eğilimin de bu dağılmada etkili olduğunu söylemek mümkündür. Almanyada Hitler, İtalyada Mussolini ve ardından İkinci Dünya Savaşının patlak vermesi Hoybunun sonunu hazırlamıştır. Hoybunun etkin döneminde çeşitli dillerde yaptıkları yayınlar, örgüt içindeki Ermenilerin diğer ülkelerle sağladığı ilişkiler dikkat çekicidir.

Hoybun işbirliğinden yıllar sonra ise ASALA ve PKK işbirliği tekrar gündeme gelmiştir. Yine hemen hemen aynı bölgelerde işbirliği yaptıkları belgelenmiştir. CIAnın açıkladığı belgelerde, söz konusu komando ordularının eğitimlerinin ve organizasyonlarının o dönemde Ağrı Dağı ve Erivanda yürütüldüğü belirtilmektedir. Yıllar sonra yine aynı bölgede iki örgüt faaliyetlerine ve kamplarına devam etmektedir. Francis P. Hyland, 1991de yayınlanan Armenian Terrorism, the Past, The Present and the Prospects başlıklı kitabının The Kurdish Ally başlıklı bölümünde, ASALA ve PKKnın yetkililerinin, Türk yetkililerine karşı askeri operasyonlar başlatmayı planladıklarını, basını davet ederek, ortak bir basın açıklamasıyla duyurdukları belirtilmiştir. Kitaba göre, Ermeni teröristler, Türkiyede karargâhları bulunmadığı için, Anadoluda PKKnın desteğine ihtiyaç duymaktadır. Benzer şekilde PKK da ASALAnın eğitim asistanlığına ihtiyaç duymaktadır. Hylandin kitabında, 10 Kasım 1980 sonrasındaki olaylara da yer verilmiştir. 10 Kasımın ertesi, Romada Türk turist bürosuna saldırı düzenlenmiştir. Her iki saldırıyı da ASALA PKK işbirliği üstlenmiştir. 14 Ocak 1982de Kanadada Toronto Türk Konsolosluğunda bir patlama olmuştur. Bu saldırı da söz konusu iki örgütün işbirliği ile düzenlenmiştir. Zaten sonrasında ASALA sözcüsü, Hagop Hagopyan, 1982nin Martında Kürt devrimcileri ile yan yana savaştıklarını söylemiştir.

1980lerde Marksist-Leninist bir ideolojiyi benimseyen PKK, ASALA ile yaptığı işbirliği, bu işbirliği sonucu terör faaliyetleri gerçekleştirdikleri yerlerde kamplar kurarak sağladığı destek, katliamlar sebebiyle Hoybun Cemiyeti ile çarpıcı benzerlikler içinde olduğu görülmektedir. Ermeni-Kürt ortaklığı ile ilgili olarak CIA belgelerinin gizliliğinin kaldırılmış olması şaşkınlık yaratacak bir durum değildir. Belgelerin ortaya çıkmış olması hali hazırda bilinen işbirliğinin belgelenmesini sağlamaya yardımcı olmuştur. Belgelerin gizliliğinin kaldırılması bu açıdan önem taşımaktadır. Her ne kadar söz konusu işbirliği yakın tarih ve günümüzle sınırlı gibi görülse de, söz konusu ortaklık yaklaşık yüz yıl öncesine dayanmaktadır. Asıl sorgulanması gereken nokta PKK-PYDye silah sevkiyatında bulunan ABDnin terör örgütlerini destekleme geleneğini sürdürmeye devam etmesidir.

Yazar hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "CIA BELGELERİNDE PKK-ASALA İŞBİRLİĞİ - AYDINLIK - 26 ARALIK 2017." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2017 / 64. Aralık 28. Erişim Kasım 10, 2026. https://mail.avim.org.tr/Blog/CIA-BELGELERINDE-PKK-ASALA-ISBIRLIGI-AYDINLIK-26-ARALIK-2017

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır